

NARAVA VE

MESTNA OBČINA MARIBOR

Projekt *Narava ve* sofinancira
Mestna občina Maribor.

NARAVA VE

Uredil: Anej Sam

Lektorirala: Kristina M. Pučnik

Oblikovala: Ksenija Konvalinka

Fotografija na naslovnici: Vrtec Ivana Glinška – skupina Jagode

Založila: Jasa, Kopitarjeva 1 Maribor

www.onezimosvet.si

jasa@onezimosvet.si

gsm 386 (0) 41 787 228

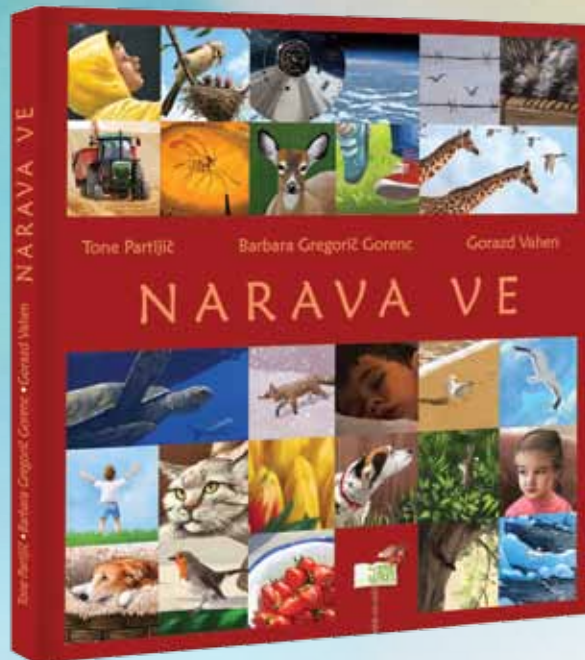
HVALNICA DOBROŽELNOSTI OTROK

Brošura, ki jo držimo v roki, je prepričljiv dokaz: kljub vablјivim novim tehnologijam dobra knjiga in smiselna učna naloga še vedno vzvalovita plemenita hotenja otrok. To je zdravilno spoznanje. Kajti odrasli – no, ne vsi – zaradi denarja ponujajo otrokom marsikaj vablјivega, čeprav je nekoristno in tudi škodljivo. Zato moramo odrasli, ki pravilno razumemo življenje, nenehno izpopolnjevati vsebine, namenjene otrokom in mladostnikom. Tako se bodo lažje ščitili pred zapeljivimi, le na videz koristnimi rečmi.

Lep primer je letošnji razpis varstva okolja in ohranjanja narave *Mestne občine Maribor* (en od sklopov je *Ravnanje z odpadki in varstvo pred okoljskimi tveganji*). Nanj smo se odzvali v *Društvu Jasa*, ki že tri desetletja tvorno delujemo predvsem na področju ekologije. Vrtcem in šolam na območju MOM smo v tem času izročili (poklonili) ekološko ozaveščajoče knjige *Narava ve*, *Z naravo v objemu*, *Zemlja ima srce* in *Nežno srce*.

Osnovna šola Draga Kobala: Veselje ob prejetju knjige *Narava ve*

Mentorji so otrokom v vrtcih, učencem in dijakom jasno predstavili knjige ter pomen in namen aktivnosti, ki bi jih izvajali. Z zanimanjem in strastjo so mladi bralci septembra brali naše knjige in, dodatno opremljeni z znanjem s tega področja ter z okrepljeno zavestjo o pomenu ohranjanja zdrave narave, skupaj z mentorji izvajali različne koristne dejavnosti. Omenjamo le nekatere: ustvarjalne učne delavnice, akcijski načrt za zmanjšanje odpadkov, poglobljeno spoznavanje kroženja vseobstoječega, popis divjih odlagališč in predlogi za izboljšave, ustvarjalna delavnica iz odpadnih materialov, ustvarjanje plakatov o pravilnem ravnanju z zdravili, čuječni sprehod in ozaveščanje o hrupu, popis pravilne/nepravilne osvetlitve ...

Čeprav imajo septembra na šolah veliko učnih in drugih obveznosti, je projekt pritegnil šest osnovnih šol, dva vrtca in eno srednjo šolo. V bitje narave se je poglobljalo 644 otrok in mladostnikov, pomagalo jim je 45 mentorjev.

Aktivnosti so se zaključile v *evropskem tednu mobilnosti* (od 16. do 22. septembra).

Vse sodelujoče otroke smo nagradili (pri nas ni zmagovalcev in poražencev) s knjigo *Narava ve*, srednješolci pa so postali lastniki knjige *Kakšno Slovenijo si želim*.

Knjige so takšne in drugačne, nastajajo z različnimi cilji. Zato je nujno, da starši in vzgojitelji vedo, kakšna knjiga se znajde v otroških rokah.

Knjiga *Narava ve* je posrečen trogovor – otrokom razumljivega verza potrjene pesnice Barbare Gregorič Gorenc, preprostega in duhovitega modrostnega stavka Toneta Partljiča ter očarljivo sporočilne ilustracije Gorazda Vahna. Osrednja tema je ekologija, zraven pa sta tudi večni temi: ljubezen in modrost življenja. *Narava človeškega bitja torej.*

Nekaj naših knjig je nastalo tako, da so otroci nekaj brali in se na prebrano odzivali. Z besedo ali likovno stvaritvijo. Tako je nastala tudi knjiga *Kakšno Slovenijo si želim*. Našo knjigo *Slovenija ima srce* je bralo 8240 učencev in dijakov, 2033 jih je želelo sodelovati pri oblikovanju naše stvarnosti in so nam izročili stvaritve. Odlomek teh odzivov – vsekakor najštevilčnejši parlament v slovenski zgodovini – je knjiga *Kakšno Slovenijo si želim*. Na vsaki strani pa je ob stvaritvah otrok stolpec s citati največjih modrecev, ki potrjujejo odzive otrok.

ODZIVI ČISTEGA SRCA

Da so mladi bralci doživeli sporočilo prebranih knjig, da so otroci in mladostniki podoživljali stanja v naravi, potrjujejo njihovi odzivi, ki so neredko ganljivi. In veliko jih je. Tukaj jih objavljamo le nekaj.

VRTEC IVANA GLINŠKA MARIBOR

Število sodelujočih otrok: 142; število sodelujočih mentorjev: 17

Uporabljena literatura: Tone Partljič, Barbara Gregorič Gorenc, Gorazd Vahen: *Narava ve*; Več avtorjev Društva Jasa: *Z naravo v objemu*; Anej Sam: *Prav je – ni prav*; Neža Maurer: *Ti si moje srce*

Skupina Hobotnice

Izbrana aktivnost:

- otroški akcijski načrt za zmanjšanje odpadkov
- ustvarjalna delavnica iz odpadnih materialov

Otroci so v projektnem delu aktivno spoznavali pomen zmanjševanja odpadkov in ponovne uporabe. Delo je potekalo v več fazah – večinoma vsak dan.

Ob branju in pogovoru je otroke najbolj pritegnila knjiga *Narava ve*, iz katere sem prebiral kratke zgodbe izpod peresa Toneta Partljiča ter deklamacijo *Kaj je narava*, ki jo je napisala Barbara Gregorič Gorenc. Otroci so se teh vsebin tudi naučili, iz njih pa smo septembra izhajali pri dejavnostih, pogovorih in ustvarjanju – tako bomo nadaljevali celotno šolsko leto 2025/2026. Po poslušanju so otroci razmišljali o odpadkih, onesnaževanju in o tem, kako lahko sami pripomorejo k varovanju narave in zmanjševanju odpadkov.

Ob delu so otroci neizmerno uživali – najprej že ob samem uvodu v temo. Sam projekt sem predstavila kot nekaj, kar bomo živeli in razvijali vse šolsko leto. Otroke sem uvedla v projekt z vprašanji v jutranjem krogu: kaj je narava, kako jo ohranjamo, kaj lahko naredimo, da bo narava zdrava in čista, kaj lahko naredimo glede zmanjševanja odpadkov ter kaj lahko v našem okolju in vrtcu ponovno uporabimo. Prinesla sem tudi več predmetov, ki bi bili sicer odpadki, otroci pa so – še preden sem jih pokazala – razmišljali in podajali ideje za njihovo ponovno uporabo (škafle za kavo postanejo posode za svinčnike, ne kupujemo plastenk, ampak uporabljamo bidone ali steklenice za večkratno uporabo, plastenko tekočega detergenta lahko umijemo in uporabimo za zalivanje rož, izogibamo se plastičnim vrečkam in uporabljamo cekar ali vrečke iz platna oziroma blaga, ki jih nesemo s seboj v trgovino ...). Iz večjih odpadnih kartonastih škafel smo z odpadnim kolaž papirjem naredili čudovite pisane škafle – proces ponovne uporabe od začetka do konca. Zdaj jih uporabljamo za shranjevanje igračk, polepšale pa so tudi naš kotiček v igralnici.

Za širšo skupnost in starše smo pripravili kratko videopredstavitve na uradni Facebook strani vrtca:

<https://www.facebook.com/reel/1141005514589665>

Prav tako smo izdelali plakat – vsi otroci oddelka – in ga kot skupno delo namestili v razstavni prostor vrtca (enote Pristan) ter na uradno Facebook stran vrtca, kjer smo projekt predstavili širši skupnosti pod sloganom *Čista narava – Zemlja zdrava* in usvojili pomembno popotnico – *Vsi smo pomembni!*

<https://www.facebook.com/reel/794171563005037>

Odpravili smo se tudi na daljši opazovalni sprehod ob reki Dravi, kjer smo opazovali življenje v in ob reki – živo in neživo naravo (Vrtec–Lent–Studenška brv–desni breg–Splavarska brv–vrtec). Obiskali smo ekološki otok, si ogledali vrste zabožnikov in pravilno razvrstili odpadni papir.

Ob predstavitvi rezultatov so otroci vsak dan dodali še kakšno novo idejo, zato bo projekt živel v naši igralnici tudi v prihodnje.

Ob prejemu izvodov knjig so se otroci zelo razveselili – listali so jih z navdušenjem in se dogovorili, da jih bodo doma prebirali tudi s starši. Sodelovanje otrok v projektu *Narava ve kaže*, da že najmlajši zmorejo razumeti pomembna okoljska vprašanja in prispevati k bolj trajnostnemu razmišljanju in delovanju. Projekt je bogata izkušnja, ki presega okvire igralnice.

Skupina Jagode

Izbrana aktivnost: čuječni sprehod

Uvodna motivacija za izbrano aktivnost je bila pravljica o rački Rubi, ki si – v nasprotju s svojimi bratci in sestrkami – za vsako stvar vzame čas, pozorno poslušaja in opazuje svet okrog sebe. Skupaj z otroki smo se nato odpravili v park, kjer smo izvedli čuječni sprehod, ki je temeljil na odpiranju čutov, poslušanju in opazovanju narave ter kasnejšem sporočanju o videnem in doživetem.

Ob mogočnem hrastu smo se prijeli za roke, zaprli oči in prisluhnili raznim zvokom. Nato smo opazovali krošnjo drevesa, premikanje listov v vetru, tipali

deblo in se pogovarjali o njegovi teksturi. Povohali smo ga, opazovali in otipavali mah na njem, mravlje in mogočne korenine. Otroci so nato okrog drevesa nabrali naravne materiale in se z njimi igrali.

Naslednji dan so otroci vtise s sprehoda tudi likovno upodobili. V pogovoru so razkrili, da so narisali:

- račke in ribe v ribniku,
- travo,
- sonce in oblake,
- drevesa (»Igllice ima smreka, ono drevo pa listke.«),
- ptice na nebu,
- sprehajalce v parku (odrasle, otroke, psa, dojenčke v vozičkih – *Dojenček v vozičku joka, ker je mamica šla stran.*),
- klopi za sedenje in svetilko.

Vsakodnevno smo prebirali pesmi in kratke zgodbe iz knjige *Narava ve*, nato pa se osredotočili na poslušanje in prepoznavanje različnih zvokov – hrupa na cesti, v prometu in na gradbišču – v primerjavi z zvoki narave, kot so ptičje petje, šelestenje listja, šumenje slapa in žuborenje potoka. Pogovarjali smo se o tem, kateri zvoki so za nas prijetni ali neprijetni, kako se počutimo v hrupu in kako hrup vpliva na naše zdravje.

Otrokom smo pripravili branje pravljičice v mirnem in tihem okolju, nato pa kot nasprotje prikazali branje v motečem hrupu. Otroci so sodelovali tudi pri izdelavi plakata, ki je prikazoval predmete, ki povzročajo hrup (otroci so jih sami narisali), na drugi strani pa so likovno upodobili zvoke iz narave.

Skupina Labodi

Izbrana aktivnost: ustvarjalna delavnica iz odpadnih materialov – ponovna uporaba

Način predstavitve rezultatov: panoji – plakat

Miselni utrinki

»Smeti moramo dati v koš, ker drugače lahko živali umrejo.«

»Moj deževnik je mavričen, ker je vesel.« (Mateo)

»Narisal sem srček, ker imamo radi naravo.« (Jan)

»Poglej mojo rožico.« (Tito)

»Uporabili smo odpadni material.« (Finn)

»Naredili smo rožice in vaze. Iz kartona smo jih naredili.« (Neža)

»Ker spoštujemo naravo.« (Bor)

Medtem ko so otroci listali knjige in si jih ogledovali, smo zapisali nekaj njihovih komentarjev:

»Narava ima srce, da lahko diha.« (Iva)

»Živali ne motimo, ko jedo.« (Katarina)

Skupina Meduze

Izbrane aktivnosti: ustvarjalna delavnica iz odpadnih materialov (ponovna uporaba)

- izdelava drevesa iz odpadnih plastenk – drevo prijateljstva
- otroški akcijski načrt za zmanjševanje odpadkov – izdelava plakata *Prijatelji gozda*, pomen dreves, pomen pravilnega vedenja v gozdu, iz dreves pride-lajo papir – varčna uporaba papirja, zvezkov ...

V uvajalnem mesecu smo v septembrsko temo *Prijateljstvo raste kot drevo* ujeli utrinke raziskovanja projekta *Narava ve 2*. Otroci so vstopali v novo skupino, spoznavali nove prijatelje in obenem odkrivali skrivnosti gozda. Tako kot drevesa ra-stejo drugo ob drugem v sožitju, smo tudi mi stopali po poti medsebojnega spre-jemanja, povezovanja in učenja o tem, kako pomembno je to sožitje negovati.

Kakovostno izbrana literatura nas je vodila skozi celostno branje in pripravila na čuječni sprehod v naravi. Otroci so subtilno zaznavali prehod iz mestnega vrveža v mir in tišino gozda, kjer so jih spremljali vonj po zemlji, ptičje petje in šelestenje listja. V naravoslovno-raziskovalnih dejavnostih so iskali odgovore na vprašanja: kdo živi v gozdu, kaj vidim, tipam, slišim v gozdu. Del gozda so prene-sli tudi v igralnico in več dni z vsemi čutili raziskovali lubje, zemljo, veje in listje.

Med raziskovanjem so naleteli na odpadke. To je odprlo razpravo o odgovor-nem ravnanju z naravo: kam spadajo smeti, kako lahko plastenko uporabimo drugače, če želimo biti prijatelji gozda, in zakaj v gozdu ne kričimo. Otroci so ugotovili, da smo ljudje podobni drevesom – različni, a vsi pomembni – ter da lahko skupaj ustvarimo nekaj lepega. Tako je nastalo *Drevo prijateljstva*, ki smo ga ustvarili iz plastenk, zbranih tudi s pomočjo staršev. Otroci so pokazali veliko mero naravovarstvene ozaveščenosti in iskreno razmišljali o tem, kako zmanjšati uporabo plastenk.

Svoje vtise in doživetja so otroci izrazili tudi likovno. V likovnem ustvarjanju so nastala dela *Listje v vetru* in *Gozdne sledi*, pri katerih so z odtiskovanjem in uporabo tempera barv poustvarili gozdne vtise in gibanje narave. Likovna dela krasijo naš razstavni pano, ob katerem se starši radi ustavijo in občudu-

jejo otroške izdelke. Njihovo navdušenje se zrcali v očeh otrok, ki ob plakatih ponosno pripovedujejo, kaj so ustvarili in kaj so se ob tem naučili. Na ta način sami širijo dobro naprej.

Projekt nas je v toplih septembrskih dneh zvabil v gozd in nam ponudil bogat nabor raziskovalnih in ustvarjalnih dejavnosti. Posebej dragocen pa je bil pou-darek na ponovni uporabi odpadnih materialov. V igralnici imamo veliko didak-tičnih igrač, ki so izdelane iz plastenk, pločevink, palic, zamaškov, dud, blaga in drugih odpadnih materialov. Otroci se z njimi radi igrajo, saj v njih prepoznavajo delček svojega ustvarjanja, obenem pa razvijajo zavest, da lahko s preprostimi dejanji prispevamo k varovanju narave. Prav v tem prepletanju igre, ustvarjalno-sti in odgovornega odnosa do okolja smo našli bistvo projekta.

Predstavitev izdelkov:

- izvedba pravljичne urice za oddelek Meduze in Hobotnice: *Najlepši kraj*, Saša Pergar
- razstava likovnih del – za vse obiskovalce vrtca: *Listje v vetru*, odtiskovanje listja s tempera barvami

- razstava likovnih del – za vse obiskovalce vrtca: *Gozdne sledi*, odtiskovanje sledi gozdnih živali s tempera barvami
- razstava *Drevesa prijateljstva*, izdelanega iz odpadlih plastenk, ki služijo ponovni uporabi – za vse obiskovalce vrtca
- razstava plakata *Prijatelji gozda*, s katerim smo otroke v skupini seznanili s pravilnim in nepravilnim vedenjem v gozdu ter ozaveščali širšo javnost o bontonu v gozdu – za vse obiskovalce vrtca
- objava na Fb strani vrtca – potek dejavnosti v projektu *Narava ve* – <https://www.facebook.com/reel/1502037657372573>

Miselni utrinki

- »Plastenko rabim, ker bomo naredili drevo!«
- »Drevo ima liste, jaz imam roke. Vsi mahajo.«
- »Če smeti damo v koš, je gozd vesel.«
- »Ko smo tiho, slišimo ptičke.«
- »Jaz sem prijatelj gozdu, ker ne kričim.«
- »Plastenka je zdaj drevo, hihi!«
- »Lubje je trdo, list je mehak.«
- »Žaba je doma v gozdu, jaz pa v vrtcu in pri mamici.«
- »Jaz imam bidon, vsak dan pijem iz njega!«

Skupina Metulji

Izbrana aktivnost: dejavnost iz knjige *Z naravo v objemu* – na strani 51 (Voda)
Način predstavitve rezultatov: evalvacija dejavnosti, izdelava plakata

Otroke sva spodbudili k ogledu knjige *Z naravo v objemu*. Skupaj smo iskali temo, ki bo otrokom zanimiva in izvedljiva glede na lokacijo. Organizirali smo izlet na Tri ribnike, kjer sva z vzgojiteljico izvedli izbrane dejavnosti. Otroci so opazovali naravo in življenje ob vodi. Za podrobnejše raziskovanje širše okolice ribnika so uporabili daljnogled. Pri dejavnosti so sodelovali vsi otroci – videli in slišali so različne živali, kot so želve, race, ribe, mravlje, žabe in ptice. Ko smo bili v bližini fontane, smo na točno določeni točki videli tudi mavrico. Spotoma smo nabirali različne naravne materiale, ki smo jih kasneje uporabili pri naslednji dejavnosti *Kaj plava?* Tudi tukaj sem otroke spodbujala k razmišljanju in predvidevanju. Rezultate smo vnesli v vnaprej pripravljeno tabelo.

Naslednji dan sem otrokom natisnila fotografije naših dejavnosti in skupaj smo izdelali plakat, ki smo ga razstavili v garderobi vrtca. Otroci so si ga v popoldanskem času skupaj s starši ogledali in ga komentirali.

Z otroki smo se pred odhodom pogovarjali o zraku. Povedali so, da ga nujno potrebujemo, da rastline in živali dihaajo, da včasih zrak smrdi in včasih diši. Na začetku dejavnosti smo se ustavili v mestu na parkirišču, kjer je močno sijalo sonce. Otroci so zrak opisali kot težek, topel in suh. Ob prihodu v gozd smo ponovili dihalno vajo, pri čemer so otroci opazili spremembe v zraku – da je hladnejši, bolj vlažen in drugače diši. Vsak otrok si je poiskal drevo, se nanj naslonil ter mu prisluhnul. Nekateri so slišali žuboreče zvoke, večina otrok pa ni slišala ničesar.

Otrokom sem razdelila posodice, v katere so nabrali različne liste, trave in iglice. S kosom lesa ali kamna so travo mulčili, nato so v posodo dodali še košček

blaga ter vohali blago, kamen in les. Vonje so primerjali, vendar niso zaznali večjih razlik.

Naslednji dan sem otrokom ponovno natisnila fotografije naših dejavnosti in skupaj smo izdelali plakat, ki smo ga razstavili v garderobi vrtca. Otroci so si ga v popoldanskem času skupaj s starši ogledali in ga komentirali. Ob koncu smo otrokom kot nagrado za sodelovanje podelili knjige *Narava ve*, jim čestitali in se zahvalili za sodelovanje.

Skupina Pikapolonice

Aktivnost: gozd – čuječni sprehod

Način predstavitve rezultatov: plakat

V okviru projekta *Narava ve* smo v vrtcu prejeli knjige, ki so otrokom omogočile neposreden stik z naravo skozi ilustracije in pripovedi. Vsak otrok je prejel svojo knjigo, kar jih je zelo razveselilo, saj so jo lahko odnesli domov in delili

z družino. Skupaj smo knjige pregledali v jutranjem krogu in se ob slikah pogovarjali o tem, kaj vse opazijo. Otroci so sami hitro prepoznali temo, ki jih je najbolj pritegnila – gozd – in jo soglasno izbrali za naše nadaljnje raziskovanje.

Že naslednji dan smo se z velikim veseljem odpravili na pot skozi Mestni park proti Naravoslovni učni poti Piramida–Kalvarija. Na poti so otroci pokazali veliko radovednosti in opazovali. Srečali smo veverico, vrano in deževnike, kar je v njih vzbudilo dodatno motivacijo in navdušenje. V gozdu smo se večkrat ustavili, se razgledali in pogovorili o tem, kaj vse lahko opazimo, če smo le pozorni.

Posebno veselje je otrokom prinesla raziskovalna dejavnost z lopatkami, lupami in lončki. Samostojno so kopali po gozdnih tleh, odkrivali majhne žuželke in rastline ter jih pozorno opazovali skozi lupe. Svoje najdbe so z veseljem pokazali vrstnikom. Veliko pozornosti so namenili tudi nabiranju jesenskih plodov, kot so listi vseh barv in oblik, želod, divji kostanj, praprotni, bršljan in mah. Vse jesenske plodove, ki smo jih našli, smo prinesli v vrtec, kjer smo jih kasneje ponovno pregledali in se o njih pogovorili.

V vrtcu smo za zaključek dejavnosti skupaj pripravili plakat in ga obesili na hodniku vrtca. Otroci so bili ponosni na svoje delo, saj so ga ob odhodu domov z veseljem pokazali staršem ter jim pripovedovali o svojih doživetjih in raziskovanju v gozdu.

Evalvacija dejavnosti kaže, da je bil projekt uspešen. Otroci so se ob njem učili z lastno izkušnjo, razvijali čutno zaznavanje narave, svojo radovednost in raziskovalne spretnosti. Aktivnosti so spodbujale sodelovanje, opazovanje in pogovor, hkrati pa so nudile tudi veliko veselja in sproščenosti. Povezovanje dejavnosti v naravi z nadaljnjim raziskovanjem v igralnici je pripomoglo k poglobljeni izkušnji.

Na podlagi opažanj lahko sklenem, da projekt ni bil le poučen, temveč je otrokom prinesel pomembno doživetje, ki jih je povezovalo med seboj, z naravo in domačim okoljem. V prihodnje bi bilo smiselno dejavnosti še razširiti, si vzeti več časa za raziskovanje ter omogočiti ponavljajoče se obiske gozda v različnih letnih časih, saj tako otroci še bolje spoznavajo naravo in njene spremembe.

Skupina Vijolice

Izbrana aktivnost: obremenitev s hrupom

Način predstavitve rezultatov: s plakatom, razstavljenim na panoju v vrtcu

Z otroki smo se najprej pogovarjali o hrupu. Sami so razmišljali, kaj ga povzroča, in nasprotno – kje lahko najdemo mir in tišino. Ugotovili so, da nas v mestu na vsakem koraku spremlja hrup, razen ponoči, ko večina ljudi spi. Dobili smo zamisel, da bi hrup poskusili ustvariti sami in ga primerjali s tišino.

Uporabili smo male ritmične inštrumente. Otroci so ugotovili, da je zvok enega inštrumenta prijeten, ko pa so igrali vsi hkrati, so ustvarili močan in neprijeten hrup. Med igro semafor so pri zeleni luči vsi igrali (ustvarjali hrup), pri rdeči nehali igrati, pri rumeni pa so se v tišini prestavili k drugemu inštrumentu ter mirno počakali na zeleno.

Na čuječnem sprehodu smo šli mimo gradbišča. Otroci so takoj zaznali močan hrup in si večinoma instinktivno pokrili ušesa. Ko smo iz mestnega vrveža prišli v park in do ribnikov, so občutili mir in tišino. Na sprehodu so pozorno opazovali, kaj povzroča hrup in kje lahko najdemo tišino ter mir.

Pri likovnem poustvarjanju so izhajali iz svojih izkušenj s sprehoda. Risbice so razvrščali glede na temo (hrup – tišina, mir). S skupnimi močmi smo prišli do ideje za plakat: polovica planeta Zemlja bo predstavljala mir in tišino (zdrav planet), druga polovica pa bo siva – Zemlja se bo držala za glavo zaradi obilice hrupa. Nekdo je predlagal, da bi ušesa lahko zaščitili s slušalkami. Ob ogledu končnega izdelka so otroci ugotovili, da je na našem planetu sicer veliko gozdov in tišine, vendar tudi preveč dejavnikov, ki povzročajo hrup in škodujejo zdravju ter sluhu.

Otroci so se zelo razveselili prejetih knjig. Ob listanju so bili navdušeni nad slikovnim gradivom in skupaj smo ugotavljali, kaj vse prikazuje mir in kaj naravo. Prek slikovnih vsebin v knjigi so hitro spoznali, da je v naravi največ miru. Zanimivo je bilo, da so pri sliki afriških živali v teku takoj povedali, da pri tem najverjetneje ustvarjajo velik hrup.

Starši so z navdušenjem opazovali plakat in razmišljali o njegovem sporočilu. Presenečeni so bili, da otroci znajo razmišljati tako široko. Vzgojiteljem je bil naš izdelek s predstavitvijo *Obremenitve s hrupom* zelo zanimiv – ocenili so, da je poučen in v celoti dosega svoj namen.

Skupina Žoge

Izbrana aktivnost: pot v gozd – čuječni sprehod

Način predstavitve rezultatov: na panojih v vrtcu, na Fb strani vrtca

Opis dejavnosti:

- ogled knjige, poslušanje zgodbe o gozdu, pogovor ob ilustracijah in o poslušanem
- pohod v gozd – ugotavljali smo, kaj vse vidimo, opazovali in poimenovali stvari (korenine, listje, drevesa, mah, praprot, lubje, mravlje, črve, storže, sončne žarke, ki pronicajo skozi drevesa, objemali drevesa, božali listje); kaj vse slišimo z zaprtimi očmi (čuječni sprehod) – ptice, veter, šumenje listja pod našimi nogami; raziskovanje gozda in prosta igra v gozdu z naravnim materialom, tvegana igra plezanja na drevesa ter igra z vejami; meditacija z zvočno posodico
- izdelava plakata *Pot skozi gozd*, predstavljenega v okviru tedna mobilnosti v vrtcu, ter risanje gozda s črnim flomastrom na zeleno podlago – podoživljanje našega pohoda
- predstavitev knjig in razdelitev otrokom

Otroci so ob predstavitvi knjige in pogovoru povedali, da je v knjigi prikazana vsa narava, da so jim všeč ilustracije in deklamacije. Pogovarjali smo se tudi o smeteh in ugotovili, da smeti v gozd ne spadajo. Če jih opazimo, jih je treba

pobrat – če nimamo vrečke, jih lahko damo v žep in kasneje odvržemo v koš za smeti. Zanimivo je bilo njihovo razmišljanje o tem, da smeti v gozdu lahko poškodujejo živali.

Ob likovnem ustvarjanju plakata *Pot skozi gozd* in risanju gozda s črnim flomastru so otroci podoživljali naš pohod v gozd. Spomnili so se vsega, kar smo v gozdu videli in doživeli. Najbolj jim je bila všeč prosta igra z naravnim materialom, tvegana igra z vejami in plezanje na drevesa. Prav tako so uživali v meditaciji z zvočno posodico – to je bil naš način zahvale gozdu, da nas je sprejel.

Otroci so bili zadovoljni s svojimi izdelki, ustvarjanjem in celotno aktivnostjo. Gozd je zanje prostor sprostitve. Ko so v krogu zaprli oči, sva jim knjige nastavili prednje. Ko so oči odprli, so z navdušenjem prelistali vsak svojo knjigo in se ob njih pogovarjali. Bili so hvaležni in veseli darila. Povedali so, da jim je knjiga zelo všeč in da so bili tudi starši veseli, ko so jo skupaj prelistali in prebrali – nekateri samo eno deklamacijo, drugi pa vse. Izjava, ki nama je bila najbolj všeč, so bile po pripovedovanju dečka besede njegove mame: »Vau, lepo, to bomo prebrali danes.«

Menim, da je knjiga všeč vsem in da je učenje v naravi nepredvidljivo in raznoliko – včasih hrupno, drugič umirjeno, lahko preprosto ali zapleteno, predvsem pa učinkovito in pozitivno vpliva na vse nas.

VRTEC OTONA ŽUPANČIČA MARIBOR

Število sodelujočih otrok: 18; mentor: Urban Pihler

Uporabljena literatura: *Narava ve*

Izbrana aktivnost: ponovna uporaba plastenk

Način predstavitve rezultatov: plakat in razstava v vrtcu

Najprej smo prelistali knjigo *Narava ve* in se pogovorili o pomenu narave za človeka, o razlogih, zakaj jo moramo ohranjati, ter o nevarnih in nenevarnih odpadkih in postopku reciklaže. Nato smo se odpravili na teren, kjer smo si ogledali različne zabojnike za smeti, med potjo pobirali smeti, jih razvrščali in pravilno odlagali. Starše smo prosili, naj nam prinesejo očiščene odpadne plastenke. Z otroki smo raziskovali, kaj vse lahko iz njih naredimo, ter iz njih izdelali različne igrače in pripomočke. Izdelali smo daljnogleda, lutke, nami-

zno igro *človek, recikliraj vse*, pihalnik za mehurčke, lonce za sajenje (sadili smo zlato rozgo), ropotulje in slike (nastale so z odtisi plastenk in zamaškov). Vse izdelke smo razstavili, predstavili in jih dali v uporabo na vrtčevskem igrišču, da so jih lahko otroci in vzgojiteljice videli ter preizkusili.

Ob branju in pogovoru smo se poglobili v spoznanje, da ima vse svoj začetek in konec ter da se nekateri odpadki lahko vrnejo v naravo ali ponovno uporabijo. Nato smo skupaj navajali primere. Na sprehodu smo spoznavali različne zabojnike za smeti, po poti pobirali odpadke, jih ločevali in ugotavljali, kateri so nevarni in kateri nenevarni.

Ob predstavitvi rezultatov smo sproščeno uživali. Vsak je pri igri preizkusil naše izdelke, ki so se vsem zdeli zanimivi in uporabni.

Starši so bili zelo zadovoljni, hvaležni in sodelovalni, prav tako so bili nad dejavnostjo navdušeni sovgzojitelji.

OSNOVNA ŠOLA TABOR I MARIBOR

Število sodelujočih otrok: 82; mentorice: Nataša Kirbiš, Zvonka Klajnšek, Danijela Todorovič

Izbrana aktivnost: ustvarjalna delavnica iz odpadnih materialov in likovno poustvarjanje

Način predstavitve rezultatov: razstavni prostor na hodniku pred učilnico

V okviru projekta *Narava ve* smo z učenci 4. razredov na OŠ Tabor I Maribor predelali gradivo in prebrali knjigo *Zemlja ima srce*. Ob skupnem branju in pogovoru so učenci razmišljali o povezanosti človeka z naravo, o pomembnosti odgovornega ravnanja z okoljem ter o tem, kako lahko že majhna dejanja prispevajo k večjim spremembam.

Ob branju in pogovoru so jih nagovorile predvsem misli o tem, da ima tudi Zemlja svoje srce in da jo lahko ljudje s svojim ravnanjem bodisi ranimo bodisi

negujemo. Nekateri učenci so izrazili presenečenje, kako podobna so čustva Zemlje našim.

Na podlagi prebranega so učenci likovno poustvarjali in iz odpadne embalaže izdelali svoj hranilnik, pri čemer so pokazali veliko mero ustvarjalnosti in iznajdljivosti. Ob delu so izpostavili, da je zanimivo iz odpadne embalaže ustvariti kaj novega in uporabnega. Pojavili so se tudi številni aha trenutki, ko so ugotovili, da je embalaža, ki bi sicer romala v smeti, lahko odličen ustvarjalni material. Kot mentorica opažam, da so učenci ob tej aktivnosti krepili tako okoljsko zavest kot tudi sodelovalne veščine in domišljijo. Projekt je v razredu pustil pozitiven pečat, saj so učenci izrazili željo, da bi podobne dejavnosti izvajali tudi v prihodnje.

Ob branju knjige *Zemlja ima srce* in pri ustvarjanju hranilnikov smo spoznali, da je Zemlja živa in občutljiva. Naučili smo se, da lahko iz odpadkov nastane nekaj novega in uporabnega, če smo ustvarjalni. Zavedamo se, da lahko vsak od nas s svojimi dejanji pomaga, da bo naš planet zdrav in srečen. Skupaj smo močnejši in z veseljem bomo še naprej iskali načine, kako varovati naravo.

Okolje je naš dom. Če ga uničimo, nimamo drugega planeta, kamor bi šli. Zato moramo skrbeti, da bo čisto in lepo. Smeti ne smemo metati na tla, ampak jih damo v koš. Dobro je, da plastiko, papir in steklo ločimo, ker se lahko predelajo. Pomembno je tudi, da varčujemo z vodo in elektriko. Kadar gremo iz sobe, ugasnemo luč, pa tudi zapremo vodo, kadar si umivamo zobe. Če lahko, gremo v šolo peš ali s kolesom, ker je to bolj zdravo in narava ostane čistejša. Želimo si, da bi vsi ljudje pazili na naravo, ker potem bomo imeli lepši svet, poln dreves, živali in čistega zraka. Če varujemo naravo, varujemo tudi sami sebe, ker bomo imeli čisto vodo, svež zrak in prostor za igro. Želimo si, da bi vsi ljudje naravo čutili kot varen objem, v katerem se dobro počutimo.

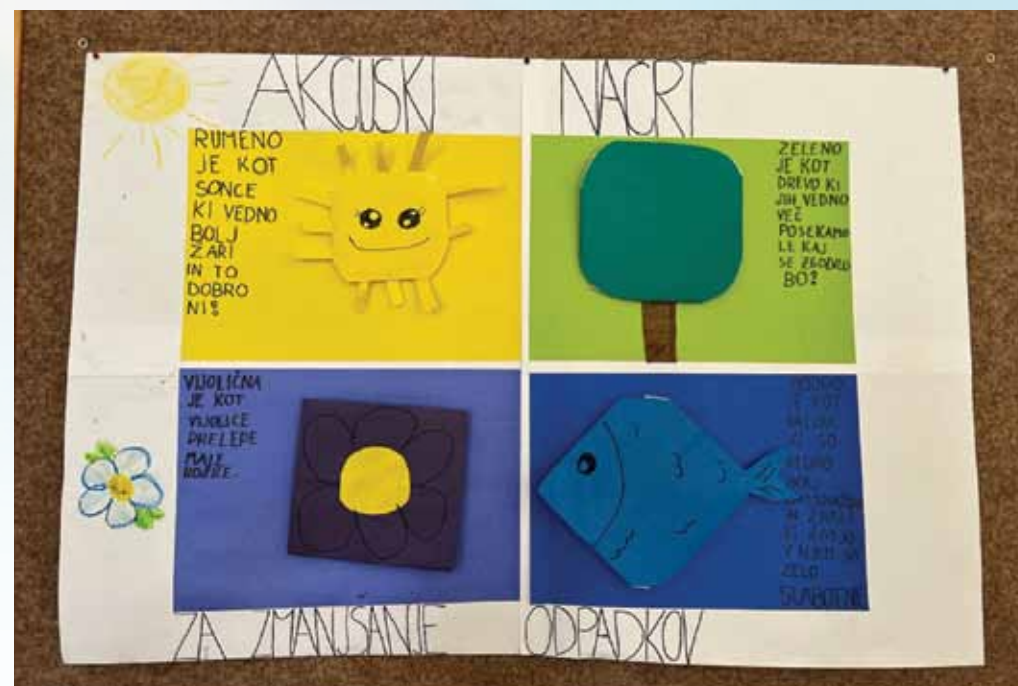
OSNOVNA ŠOLA PREŽIHOVA VORANCA MARIBOR

Število sodelujočih otrok: 103; mentorice: Polonca Gostečnik, Anja Dvoršak, Marija Podstenšek, Maja Vreča in Pia Polona Perko

Izbrane aktivnosti:

- otroški akcijski načrt zmanjšanja odpadkov v šoli/vrtcu, predstavljen s plakatom in drugimi otroškimi stvaritvami (zmanjševanje odpadkov)
- čuječni sprehod – priprava plakata in drugih izdelkov, ki ozaveščajo o hrupu (obremenitve s hrupom)

V okviru pouka pri predmetu NIT smo obravnavali temo *Kako zmanjšati odpadke* (2 uri). Najprej so otroci prosto pripovedovali, kar so se spomnili. Spodbujala sem jih, da so pripovedovali, kako ravnaajo z odpadki doma in ali se jih trudijo zmanjšati. Potem smo se pogovarjali o šolskem prostoru in kako ravnamo v našem oddelku z odpadki.

Naslednji korak je bil, da smo razmišljali bilj sistematično, kako bi zmanjšali odpadke:

- ločevanje odpadkov
 - papir
 - oblačila, obutev ...
 - igrače, knjige, kolesa ...
 - ostanki hrane, kompostiranje
 - nakupovanje
 - steklenka ali plastenka?
 - popravilo pokvarjenih, poškodovanih, polomljenih predmetov
 - ponovna uporaba papirja, embalaže za nove izdelke
- vpošta – stop nalepkam

Ugotovili so, da lahko v šoli tudi zmanjšamo odpadke, če v zvezkih ne puščamo praznega prostora, star papir uporabimo za podloge ali kakšne izdelke (vetrnice, letala, ladvice ...), pišemo/rišemo na obe strani lista. Ločujemo odpadke: ostanki hrane (v razredu imamo vedno na razpolago sadje), papir in ostali odpadki. Pri malici in kosilu vzamemo toliko hrane, kot je lahko pojemo. Pazimo, da ne uporabimo preveč papirnatih brisačk. Pijemo vodo iz pipe ali imamo steklenke, ne plastenk. Uporabljamo papirnate vrečke ali vrečke iz blaga. Ugašamo luč in pazimo, da zapiramo vodo. Iz odpadne embalaže naredimo različne izdelke (npr. hiše, avtomobile, robote ...). Škatle uporabimo za shranjevanje likovnega materiala ... Učenci so motivirano sodelovali in imeli veliko idej.

Pri LUM so se razdelili v trojice in izdelali miselne vzorce. Vsaka skupinica si je izbrala svoje področje in izdelala plakat. Za delo so potrebovali 2 uri. Na hodniku pred svojim razredom smo razstavili plakate. Otroci so bili z njimi zadovoljni in mislim, da se bomo vsi bolj trudili zmanjšati odpadke ali jih ponovno uporabiti. V pomoč in podporo nam je bil priročnik *Z navado puščam pečat*.

Učencem so bile te ure zelo všeč, saj so imeli prosto pot pri ustvarjanju in so tako lahko zares uporabili čisto svoje ideje. Tudi sami so ob koncu poudarili, da jim je ta tema blizu in da je pomembno, da se o tem pogovarjamo ter išče-

mo nove rešitve. Knjige pa so bile za otroke res izjemno presenečenje in hkrati navdih k naravi. Želimo si še več tako dobro zasnovanih projektov, ki so vezani na vsakdanje življenje. Velika pohvala in zahvala vsem, ki ustvarjate ideje za take projekte in se s tem zavedate, da so otroci naša prihodnost.

Čuječni sprehod – ozaveščanje o hrupu

Na Mariborskem otoku smo izvedli interaktivno dejavnost, osredotočeno na ozaveščanje o vplivu zvokov na naše počutje in okolje. Aktivnost je vključevala čuječni sprehod, kreativne delavnice in izobraževalne vsebine, s čimer smo združili teorijo in prakso na inovativen način.

Čuječni sprehod in zaznavanje zvokov. Učenci so se udeležili vodenega čuječnega sprehoda, katerega glavni cilj je bil razvijanje pozornosti in slušne občutljivosti. Med sprehodom smo se osredotočili na zaznavanje zvokov v naravnem okolju. Učenci so prepoznavali prijetne naravne zvoke, kot so šumenje reke Drave, petje ptic in šelestenje listja v vetru, ki prispevajo k občutku

sproščenosti in povezanosti z naravo. Te zvoke so primerjali z motečimi viri hrupa, kot so zvoki prometa, glasna glasba in splošni človeški hrup, značilni za urbano okolje. S skupno diskusijo smo raziskali, kako ti različni zvoki vplivajo na človekovo zdravje in počutje ter kako hrupno onesnaženje obremenjuje živali in celoten ekosistem.

Izobraževalne in ustvarjalne delavnice na Mariborskem otoku

Po čuječnem sprehodu so se učenci udeležili niza interaktivnih delavnic, ki so poglobile njihovo razumevanje in omogočile ustvarjalno izražanje. Tako smo poudarili celosten pristop k varovanju okolja, saj onesnaževanje s hrupom pogosto spremljajo še druge oblike okoljskih obremenitev. Učenci so aktivno razmišljali o tem, kako lahko s svojim ravnanjem prispevajo k čistejšemu in tišjemu okolju.

Kreativne delavnice

Učenci so na podlagi svojih izkušenj s čuječnega sprehoda in izobraževalnih delavnic sodelovali v ustvarjalnih aktivnostih:

- vizualno beleženje zvokov: učenci so s pomočjo risb in zapisov dokumentirali zvoke, ki so jih slišali med sprehodom;
- izdelava plakatov: v manjših skupinah so pripravili plakate, na katerih so grafično ločili in predstavili prijetne in moteče zvoke – s tem so utrdili znanje o zvočnem onesnaževanju in spodbudili razmišljanje o rešitvah;
- generiranje idej za zmanjšanje hrupa: skupaj smo razvili konkretne predloge za izboljšanje zvočnega okolja v mestu – med idejami so bile povečanje zelenih površin, ki delujejo kot naravne zvočne pregrade, omejitev prometa v mestnem jedru in vzpostavitev prostorov za tišino v naravi.

Izdelki, nastali med delavnicami, niso ostali le v učilnici, ampak bodo pomembno orodje za širjenje ozaveščenosti:

- razstava v šoli: plakati, risbe in zapisi bodo razstavljeni na panojih v prostorih šole;

- javna predstavitev: v 7. dne mobilnosti (16.–22. 9.) so učenci imeli priložnost, da svoje delo in izkušnje predstavijo sošolcem, učiteljem in staršem. Ta javna predstavitev bo učencem omogočila, da postanejo ambasadorji ozaveščanja in s svojim znanjem navdihnejo tudi druge.

Aktivnost je uspešno dosegla svoj namen. Učenci so v neposredni izkušnji spoznali pomen zvočnega okolja in hrupa za kakovost življenja. Z združitvijo čuječnosti, znanstvenih spoznanj in ustvarjalnosti smo jim ponudili celosten pogled na problematiko in jih opolnomočili, da postanejo aktivni soustvarjalci tišjega in bolj zdravega okolja.

OSNOVNA ŠOLA BOJANA ILIČA MARIBOR

Število sodelujočih otrok: 94 (drugi in četrti razred); mentorice: Ida Haramija, Mateja Dover Emeršič, Olga Majcen, Darja Hodnik, Mileta Golob
Uporabljena literatura: *Zemlja ima srce*, *Narava ve*, *Z naravo v objemu*

Izbrane aktivnosti:

- izvedba učne delavnice iz knjige *Z naravo v objemu*
- čuječni sprehod
- predstavitev na panojih

V okviru projekta *Narava ve* so učenci prebirali istoimensko knjigo avtorjev Toneta Partljiča, Barbare Gregorič Gorenc in Gorazda Vahna. Otroci so ob branju izražali navdušenje ter spontano razmišljali o pomembnosti sožitja med človekom in okoljem. Knjiga jim je bila zelo všeč, saj so v njej prepoznali modrosti narave, ki jih lahko prenesejo tudi v svoje vsakodnevno življenje – od vrednot, kot so prijateljstvo in odgovornost, do zavedanja, da smo ljudje le del širše naravne celote. Branje knjige je pri učencih spodbudilo radovednost, čustveno odzivnost in pogovor o pomembnih okoljskih ter etičnih vprašanjih, hkrati pa je prispevalo k oblikovanju njihovega pozitivnega odnosa do narave.

Učenci so bili med delom veseli in vznemirjeni, glasno so brali del besedila iz knjige, veliko so sodelovali ter se spodbujali in bili zadovoljni ob doseženih rezultatih. Knjig so se zelo razveselili, prav tako so bili pozitivno presenečeni njihovi straši.

Učitelji se z veseljem vsako leto odzovemo in sodelujemo pri tem projektu, ozaveščamo učence in spodbujamo bralno pismenost in ustvarjalnost. Želimo, da se projekt nadaljuje za naslednje generacije. Knjiga je postala njihova prijateljica.

Primer aktivnosti: obremenitve s hrupom – čuječni sprehod

Branje

Učenci so najprej poslušali izbrane odlomke iz treh knjig: *Zemlja ima srce*, *Narava ve* (odlomek o tišini in poslušanju narave), *Z naravo v objemu* (odlomek o povezanosti človeka z drevesi in živalmi). Knjige so učence spodbudile, da so se vprašali, kako narava govori in kako hrup vpliva na njeno govorico.

Pogovor

Nekateri učenci so povedali primere iz svojega življenja (npr. kako ne morejo slišati ptičev, kadar po cesti vozi veliko avtomobilov). Skupaj so razmišljali: kaj pomeni tišina v naravi, kaj se zgodi, ko človek vnese hrup (npr. glasba, motorji, kričanje). V knjigah *Zemlja ima srce*, *Narava ve*, *Z naravo v objemu* so brali, kako se ob stiku z naravo človek umiri.

Sprehod

Učenci so odšli v bližnji gozd/park. Pol poti so hodili v tišini in beležili, kaj vse slišijo (šumenje listja, ptičje petje, škripanje vej, lastne korake). Nato so name-noma povzročili hrup (glasno govorjenje, topotanje, udarjanje s kamnom ob kamen) in opazovali, kaj se je spremenilo – nekateri zvoki narave so utihnili, počutili so se težje in manj povezane z okoljem.

Ustvarjanje

Likovno ustvarjanje, razne likovne tehnike.

Predstavitev

Predstavitev izdelkov na panojih na hodniku šole in v steklenih vitrinah.

Miselni utrinki učencev

Luka: »Nisem vedel, da lahko slišim svoj dih in srce, ko ni hrupa.«

Lina: »Ko smo hrupni, se živali skrijejo – to pomeni, da jim ni prijetno.«

Alja: »Najbolj zanimivo mi je bilo, da sem slišala škripanje vej, česar prej nikoli nisem opazila.«

OSNOVNA ŠOLA BORCI ZA SEVERNO MEJO MARIBOR

Osnovna šola borcev za severno mejo Maribor

Število sodelujočih otrok: 15; mentorica: Irena Tarkuš Trikič

Uporabljena literatura: *Narava ve*

Izbrana aktivnost: priprava plakata *Ravnanje z odpadnimi zdravili*

Metoda: problemski pristop

Pri uri sem učencem razdelila razna zdravila in priložena navodila za uporabo. Njihova naloga je bila, da pripravijo plakat z navodili za pravilno ravnanje z zdravili.

Uvodna motivacija in postavitve problema. Učence sem spodbudila k razmišljanju, zakaj je pomembno pravilno ravnanje z zdravili in kaj se lahko zgodi, če z njimi ravnamo neodgovorno. Skupaj smo oblikovali problemsko vprašanje: *Kako varno ravnati z zdravili, da ne škodujemo sebi in okolju?*

Zbiranje informacij in raziskovanje. Učenci so v skupinah preučevali priložena zdravila in njihova navodila. Ugotavljali so, kaj zdravila vsebujejo, kako jih pravilno uporabljamo, shranjujemo in odstranjujemo.

Oblikovanje rešitev. Na podlagi svojih ugotovitev so pripravili ključna sporočila o pravilnem ravnanju z zdravili – da jih ne delimo z drugimi, ne odlagamo v smeti ali stranišče, temveč jih vrnemo v lekarno.

Izdelava plakata (izvedbena faza). Vsaka skupina je oblikovala plakat, na katerem je razumljivo in ustvarjalno predstavila svoja spoznanja.

Predstavitev in razprava. Skupine so svoje plakate predstavile sošolcem. Razpravo sem vodila tako, da so učenci primerjali ugotovitve in skupaj oblikovali sklep o pomenu odgovorne uporabe zdravil.

Refleksija. Na koncu so učenci razmišljali, kaj so se novega naučili in kako lahko to znanje uporabijo v vsakdanjem življenju. Poudarili so, da bodo odslej pozornejši pri ravnanju z zdravili doma.

Miselni utrinki

»Je res tako pomembno ločeno zbiranje? Pa je menda res pomembno natančno jemati zdravila ...«

OSNOVNA ŠOLA DRAGA KOBALA MARIBOR

Število sodelujočih učencev: 40; mentorja: Renata Časar in Boris Hranjec

Uporabljena literatura: *Zemlja ima srce*, *Nežno srce*, *Z naravo v objemu*, *Narava ve*
Izbrana tema in aktivnost: zmanjševanje vseh vrst odpadkov – ustvarjalne delavnice: odpadki = zaklad (izdelek)

Način predstavitve rezultatov: razstava izdelkov, šolska spletna stran, Facebook OŠ Draga Kobala Maribor

Iztočnica za naše projektno delo *Narava ve 2* se je začelo z branjem knjige *Nežno srce*, res pravi pravcati učbenik življenjskih resnic, ki prebujajo vest, ne

samo otroških src, marveč vseh prebivalcev tega planeta. Učencem prikupne zgodbe odpirajo oči o našem življenju: preživeli bomo le, če bomo omehčali srce in prisluhnili govorici narave. Globoke sledi v otroških srcih so pustile še knjige: *Zemlja ima srce*, *Z naravo v objemu*, *Narava ve*. Knjiga s čudovitimi slikami in ganljivimi besedami ljubeče pripoveduje zgodbo o veliki družini matere Zemlje. To je občutljiva učna ura o tem, kako moramo zavarovati naš planet.

Iz promocijskega materiala za izvedbo projekta smo se naučili, da v Sloveniji vsako leto nastane več kot 8 milijonov ton vseh vrst odpadkov, od tega več kot milijon ton komunalnih odpadkov, kar pomeni okoli 500 kg na prebivalca. Učenci so bili nad podatki zgroženi. Presenetil in navdušil pa jih je podatek, da Slovenija reciklira izjemno visoko – približno 59 odstotkov komunalnih odpadkov, kar nas uvršča med evropske vodilne države.

Drug drugega smo spodbujali k razmišljanju o negativnih vplivih embalaže na okolje. Iskali smo trajnostne nadomestne možnosti (rinfuza – nakup nepakiranega, drobnega, sipkega blaga z lastno embalažo).

K trajnostnemu potrošniškemu vedenju so učenci v domačem okolju motivirali starše, stare starše, sorodnike in prijatelje. Ob iskanju konkretnih rešitev, kako preživeti dan z manj embalaže, je nastal naš plakat: *Naš dan z manj embalaže*.

Učenci so ugotovili, da je prav gotovo (poleg recikliranja) še višja prioriteta naše domovine, da se zmanjša količina vseh vrst odpadkov ali pa se naučimo nekatere odpadke ponovno uporabljati (predvsem plastično embalažo).

In ideja za ustvarjanje se je porodila kar sama: iz odpadne plastične embalaže, predvsem plastenk, slamic, iz odpadnega papirja, dotrajanih vrvic ipd., bomo izdelali pravi mali zaklad – otroško igračo, ki nas bo vedno spominjala na varstvo narave. V ustvarjalnih delavnicah so nastali pajaci, zabojniki in razredni cvetoči travnik.

Ob projektu *Narava ve 2* smo spoznali, da smo ljudje, rastline in živali velika družina matere narave, ki ima veliko srce. Daje nam ljubezen, dom, hrano ... Je povsod okrog nas. Če jo znamo opazovati in pozorno prisluhniti njenim sporočilom, nas lahko marsikaj nauči. Zna nas pomiriti in osrečiti. Osrečiti s svojo edinstvenostjo in neskončno lepoto. Ko pa ji zadajamo bolečino in rane, pokaže svojo moč (segrevanje ozračja, taljenje ledenikov, snega v naši deželi skorajda ne vidimo več, poplave, neurja, vetrovi ...). Ljudje na trenutke

pozabljamo, narava pa ve, zato nas opominja vsak dan ... In kadar se ljudje spomnijo, takrat ljubijo, spoštujejo in slišijo njeno veliko srce, ki bije v ritmu: naravo smo dolžni varovati – zase in za prihajajoče rodove.

OSNOVNA ŠOLA MAKSA DURJAVE MARIBOR

Število sodelujočih otrok: 134; mentorice: Petra Rozman, Anja Hrnčič, Jasmina Ritonja, Lea Bračko, Metka Papec, Lina Kikel, Teja Zorec, Mojca Rozman

Uporabljena literatura: *Zemlja ima srce*

Izbrana aktivnost: ustvarjalne delavnice iz odpadnih materialov

Način predstavitve rezultatov: razstava izdelkov v šoli in predstavitve

Ustvarjalne delavnice iz odpadnih materialov

Otroci so na delavnicah ustvarjali različne izdelke iz odpadnih materialov. Aktivnosti so potekale v skupinah, v katerih so otroci razvijali svojo domišljijo, ročne spretnosti in ekološko zavest. Cilj delavnic je bil ozaveščanje o pomenu ponovne uporabe, zmanjševanja odpadkov ter spodbujanje ustvarjalnosti in sodelovanja.

Način predavitve rezultatov

Ob zaključku delavnic je bila v prostorih šole organizirana razstava, na kateri so bili razstavljeni izdelki otrok. Razstava je bila odprta za učence, starše, zaposlene in širšo skupnost. Otroci so ob razstavi za druge učence predstavili proces nastajanja izdelkov, razmišljanja o pomenu recikliranja ter svoje izkušnje pri ustvarjanju. S tem so pokazali razumevanje trajnostnih vrednot in pomen skupnega delovanja za boljši svet.

Knjiga *Zemlja ima srce* je bila izhodišče za pogovore o naravi, trajnostnem razvoju in pomenu varovanja okolja. Otroci so prek zgodb razvijali čustveno povezanost z naravo in razmišljali o njenem pomenu za človeka.

Projekt *Narava ve* je otrokom omogočil poglobljeno razumevanje narave in pomena trajnostnega ravnanja. V ustvarjalnih delavnicah so se naučili, da ima

vsak odpadek lahko novo življenje, če mu le damo priložnost. Mentorji so opazili večjo povezanost otrok z naravo, večjo samoiniciativnost pri ustvarjanju in pozitiven odnos do okolja.

Sledijo poročila posameznih mentoric o različnih delavnicah iz odpadnih materialov, ki so jih otroci prinesli s seboj in iz njih izdelali nove uporabne izdelke.

Čebelice in rožice

Ustvarjalna delavnica iz odpadne embalaže je bila polna domišljije in ekološke ozaveščenosti. Petošolci so iz plastičnih jajč od čokoladic in odpadnega papirja izdelovali prikupne čebelice, iz kartonskih tulcev pa so sestavili satovje, njihov dom. Iz plastenek in odpadnega kartona so nastajale pisane rožice, ki so jih učenci z veseljem pobarvali v živahne barve. Delavnica je pokazala, kako lahko z malo ustvarjalnosti in veliko veselja odpadki postanejo čudovita umetniška dela. Učenci so se zelo razveselili nove knjige *Narava ve*, takoj so jih vzeli v roke in prelistali.

Ustvarjanje pustnih kurentov iz odpadne embalaže

Najprej smo spoznali pomen in različne vrste kurentov, nato pa se lotili ustvarjanja. Uporabili smo platenke, časopise, revije, vejice, krep papir, kolaž in druge odpadne materiale. Iz embalaže so nastali barviti kurenti z rogovi, trakovi in obraznimi značilnostmi. Učenci so bili nad svojimi izdelki navdušeni ter se odločili, da bodo podobne izdelke poskusili pripraviti tudi doma. Končne izdelke so s ponosom razstavili v šolski avli.

Učenci so spoznali, kako lahko odpadnim materialom damo novo življenje in jih uporabimo za ustvarjanje, s čimer spodbujamo skrb za okolje in trajnostni razvoj. Posebno veselje pa so učenci doživeli, ko so ob uspešno zaključenem projektu za nagrado prejeli knjige. Ob prejetju izvodov so mnogi izrazili preseñenje in navdušenje. Že v naslednjem šolskem odmoru so jo listali in brali.

Punčke iz odpadnega blaga

Četrtošolci so iz odpadnega blaga in tekstila oblikovali punčke iz cunj, kakor so ljudje nekoč izdelovali igrače iz naravnih materialov, ki so jih imeli na voljo. Vsak učenec je tako iz delov različnega blaga in koščkov volne izdelal svojo igračo oziroma punčko iz cunj.

Sanjske hiše iz odpadnega kartona

Iz odpadnega kartona in razne druge kartonaste embalaže (čajne škatlice, škatlice za zdravila ...) so četrtošolci oblikovali sanjske hiške. Z rezanjem in lepljenjem ter sestavljanjem odpadnega kartona so po svojih željah oblikovali sanjsko hišo in jo nato tudi pobarvali s tempera barvami. Pripravili smo razstavo hišk iz kartona, učenci pa so jih po skupinah, kakor so hiške tudi izdelovali, predstavili drugim učencem šole.

Mesto cvetja

Drugošolci so poslušali ekopravljico z naslovom *Mesto cvetja*, izmenjevali so si izkušnje glede ravnanja z odpadki, spoznali odpadni material kot vir za ustvarjanje. Iz odpadnega materiala so izdelali mesto cvetja. Uporabili so kartonske in plastične škatlice, tulce, zamaške, platenke, ostanke volne.

Moja šola

Drugošolci so izdelali maketo šole z okolico. Učenci so odpadni material uporabili kot vir za ustvarjanje. Uporabili so kartonske škatlice, tulce, zamaške, odpadni papir in karton.

Škatlica za mamico

V 1. razredu so učenci izdelali izdelke iz škatlic za topljeni sir, ki smo jih okrasili s servietno tehniko. Vanje so dali obeske, s katerimi so razveselili svoje mamiče. Nad prejeto knjigo pa so bili otroci navdušeni. Še isti dan so jo brali skupaj s starši. Všeč so jim bile fotografije v knjigi.

SREDNJA ZDRAVSTVENA IN KOZMETIČNA ŠOLA

Število sodelujočih dijakinj: 4; mentorici: Vanja Kancler Kuhl, Natalija Kirbiš

Uporabljena literatura: Narava ve, Z naravo v objemu, Zemlja ima srce

Izbrana aktivnost: ravnanje z ostanki zdravil

Način predstavitve rezultatov: plakat

Na naši šoli smo dijakom prepustili, da se prostovoljno odločijo za sodelovanje in tudi sami določijo obliko. K projektu so pristopile štiri dijakinje pod mentorstvom dveh profesoric. Odločile so se, da naredijo raziskavo, pripravijo plakat ter organizirajo okroglo mizo.

V okviru projektnega dne so v šoli raziskovale vpliv zdravil na okolje, preučevale načine pravilnega odstranjevanja zdravil ter pripravile plakat, s katerim bodo svoje ugotovitve predstavile na okrogli mizi. Doma so nadaljevale z iskanjem primerov dobre prakse ter pripravo besedila za predstavitev.

Pri delu so pokazale veliko odgovornosti, ustvarjalnosti in timskega duha. Všeč jim je bilo, da so lahko združile znanje kemije, biologije in ekologije ter ustvarjalno izrazile svoje ideje. Projekt jim je omogočil razumevanje, kako pomembno je, da z majhnimi dejanji prispevamo bolj zdravemu okolju.

ZDRAVILNO SPOZNANJE

So deli narave, brez katerih bi bilo življenje puščobno. In so deli, brez katerih življenja ne more biti. Zato odgovoren posameznik skrbi za naravo kot zase. Naloga države in lokalnih skupnosti pa je, da bodočim odraslim pomagajo pri pravočasnem dojetju te večne resnice. V času, ko se zdi, da so družbena omrežja in pametni telefoni opijanili otroke in odrasle, je zdravilno spoznanje, da so knjige, ki so še vedno močnejše od izpopolnjenih marketinških iznajdb. Mislec Friedrich Nietzsche je zapisal, da so to knjige, napisane s krvjo. Njegov vzornik Arthur Schopenhauer pa nas je opozoril: »Človeštvo ne potrebuje veliko knjig – potrebuje dobre knjige.«

Odzivi otrok, sodelujočih v tem projektu, to potrjujejo. Mladi so podoživljali sporočila avtorjev – začutili so njihova močna doživetja – in stanje narave. Doživetja so ponotranjili, to pa je lep življenjski kažipot. Zato je treba to sodelovanje *Mestne občine Maribor, Društva Jasa* ter šol in vrtcev osvetliti. Kot spodbudo in kažipot.

MODRECI O NARAVI

Ozri se globoko v naravo in vse boš razumel bolje.

Albert Einstein

Naravo je treba vzeti za voditeljico.

Seneka

Biti eno z vsem, to je življenje božanstva, to so nebesa človeka.

Friedrich Hölderlin

Za človeške potrebe je najbolje poskrbela narava.

Tacit

Drevo, pod katerim počivaš, je bilo nekoč drevesce.

Ovidij

Vsa zemlja je naš dom.

Katon

Ali vemo, kaj bi bilo s človeštvom, če ne bi poznavali cvetic.

Maurice Maeterlinck

Narava ne napravi ničesar zaman.

Aristotel

Žalostno je pomisliti, da narava govori in da človeški rod ne posluša.

Victor Hugo

Ne obtožuj narave! Svoje je opravila; opravi še ti svoje.

John Milton

Jean-Honore Fragonard: *Bralka*

Dobro je brati dobre knjige.